

Невар А. В.
студентка,
ВСП «Ковельський професійно-економічний фаховий коледж
Луцького національного технічного університету»
Науковий керівник: Чайка Л. П.
викладач вищої категорії, методист,
ВСП «Ковельський професійно-економічний фаховий коледж
Луцького національного технічного університету»

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-438-5-42>

НЕСТАНДАРТНІ ФОРМИ ЗАЙНЯТОСТІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

У нестабільних ситуаціях, спричинених війною чи кризою, традиційні моделі зайнятості часто виявляються не гнучкими. Це змушує ринок праці активно розвивати нестандартні форми зайнятості, такі як віддалена робота, фріланс, гібридні моделі, сезонна зайнятість, тимчасове працевлаштування для українців, які змушені адаптуватися до нових умов, ці моделі підтримують економічну активність і стабільний дохід, а роботу – в безпечному місці. Нестандартні форми зайнятості забезпечують гнучкість, що дозволяє працівникам знаходити ефективні рішення навіть у ситуаціях, з якими вони стикаються. У той же час вони піднімають перед співробітниками і роботодавцями нові питання, що стосуються стабільності доходів, соціального забезпечення та організації роботи.

Особливості нестандартних форм зайнятості в період воєнного стану полягають в наступному:

1. Дистанційна робота

Особливості. Використовуйте Інтернет і цифрові технології для віддаленого виконання обов'язків. Співробітники можуть працювати з будь-якого місця при стабільному підключенні до інтернету, зберігаючи при цьому повний доступ до ресурсів і зв'язок з командою.

Організація. Використовуйте онлайн-інструменти (Zoom, Slack, Microsoft Teams) для управління об'єктами та спілкування.

Гнучкий графік роботи. Можливість адаптувати робочий час в залежності від деталей, особливо в зонах військових дій і вимушеного переміщення.

2. Фрілансери та індивідуальні підприємці.

Особливості. Фрілансери та самозайняті працюють незалежно від постійних роботодавців і виконують проектну або контрактну роботу для

різних клієнтів. Вони виконують свою роботу, узгоджуючи час і місце виконання завдання.

Проектний підхід. кожен об'єкт або завдання – це окремий контракт, який відповідає термінам, бюджету та обсягу робіт.

Залежність від своїх навичок. фрілансери і самозайняті люди створюють репутацію і портфоліо, приділяючи особливу увагу професійним навичкам (дизайн, програмування, переклад і т.д.).

3. Тимчасова та сезонна робота

Особливості. Робота часто виконується протягом певного, обмеженого періоду часу, у зв'язку з підвищеним попитом в певну пору року (сезонні роботи) або для завершення певних проектів. Це можуть бути послуги в сільському господарстві, будівництві або роздрібній торгівлі.

Терміни виконання. Завдання повинні бути виконані швидко та ефективно, а ваша робота пов'язана з короткостроковими потребами та ринковими проектами.

Залежність від сезонності і подій. Ці види робіт актуальні під час свят, збору врожаю або масових заходів.

4. Гібридна робота

Особливості. Віддалена робота з підключенням до офісу, де співробітники мають можливість вибирати день, коли вони будуть працювати в офісі і вдома. Це дозволяє підтримувати ефективність командної роботи, забезпечуючи гнучкість.

Адаптованість розкладу. Співробітники мають можливість оптимально відображати розклад відповідно до завдань та індивідуальних особливостей.

Поєднання командної та індивідуальної роботи: дні в офісі призначені для колективних зустрічей і спільної роботи, а віддалені дні – для виконання індивідуальних завдань.

5. Волонтерська діяльність та громадські ініціативи

Особливості: добровільні безкоштовні заходи, спрямовані на підтримку постраждалих або важливих соціальних ініціатив. Під час війни волонтери надають гуманітарну допомогу, евакуацію, Медичні послуги та інші форми підтримки.

Організація, заснована на соціальних потребах. Волонтерство організовується відповідно до потреб суспільства, особливо в надзвичайних ситуаціях, таких як війна.

Тимчасовий або кризовий характер. Волонтерство часто є короткостроковою діяльністю для вирішення певних завдань у кризових ситуаціях, особливо при наданні допомоги переміщеним особам або в зонах конфліктів.

Переваги та недоліки нестандартних форм зайнятості під час війни

Перевага:

Гнучкість графіка і робочого місця: співробітники можуть працювати в безпечному місці, що особливо важливо в бойових умовах.

Можливість отримання доходу на нестабільному ринку праці: коли традиційна зайнятість недоступна, люди можуть працювати фрілансерами або над короткостроковими проектами.

Економте час і ресурси: немає необхідності у фізичній присутності, тому Ви можете уникнути додаткових витрат і ризиків, пов'язаних з транспортуванням.

Недоліки:

Нестабільність доходів: відсутність стабільного доходу може призвести до фінансових труднощів, особливо за відсутності соціальної підтримки.

Відсутність соціального забезпечення: більшість нестандартних працівників не мають доступу до оплачуваної відпустки, лікарняного листа або пенсійних виплат.

Складність спілкування та управління командою: гібридні моделі часто ускладнюють процес координації та командної роботи, оскільки їм не вистачає особистих зустрічей.

Після початку війни близько 45% опитаних українців підтвердили високий попит на гнучкі та безпечні форми зайнятості, особливо серед людей, які працюють в ІТ-відділах, службах та менеджменті – **віддалену роботу**.

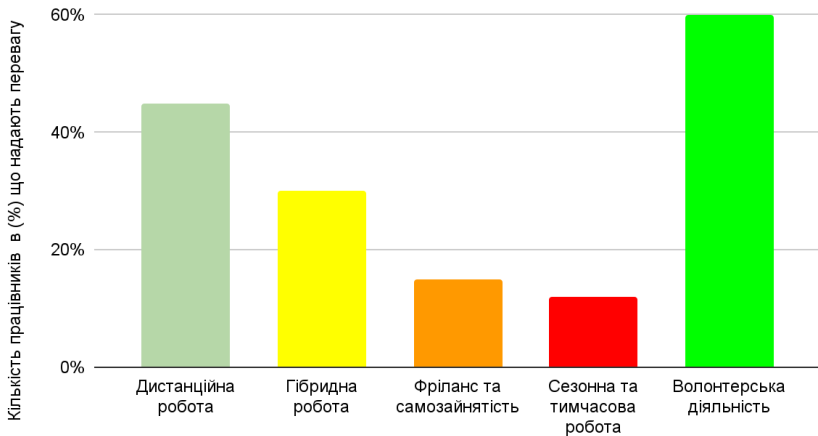
Гібридна робота – гібридна модель представляє інтерес приблизно для 30% співробітників, які вважають за краще можливість брати участь в роботі з офісу або з дому. Ця форма зайнятості підходить для тих, хто потребує командної роботи, але в той же час хоче уникнути щоденних поїздок в офіс.

За останніми даними, близько 15% української робочої сили зайнято на **фрілансі** – позаштатних і самозайнятих. Цей формат популярний серед дизайнерів, розробників та копірайтерів. Він забезпечує мобільність і можливість працювати над міжнародними проектами.

Сезонна і тимчасова робота – ця форма також актуальна, особливо в сферах, пов'язаних з сільським господарством і будівництвом. За оцінками, близько 12% працівників працюватимуть на сезонній або тимчасовій основі, особливо в теплі періоди, коли попит на робочу силу зростає.

Згідно з останніми дослідженнями, близько 60% дорослих українців беруть активну участь у **волонтерській діяльності** під час війни, що забезпечує високий рівень мобілізації та підтримки громадян. Основні напрямки допомоги включають надання військ, гуманітарну допомогу переміщеним особам і біженцям, а також психологічну підтримку (рис. 1).

Рисунок 1 (дані за 2022-2023рр.)

Нестандартні форми зайнятості стали важливим інструментом підтримки економіки і стабільності ринку праці в умовах війни і кризи. Вони забезпечують гнучкість у виборі місця і графіка роботи, надаючи співробітникам можливість працювати в нових реаліях, особливо в безпечних місцях, і забезпечують дохід. Але існує також багато проблем у сфері зайнятості, включаючи нестабільні доходи, обмежені соціальні гарантії та організаційні труднощі. Необхідні подальші дослідження та розробка механізмів підтримки нестандартної зайнятості, щоб ці моделі могли ефективно сприяти стабільності економіки та соціальному захисту працівників в умовах сучасної кризи.

Література:

1. Назарова Г.В. Економіка праці навчальний посібник. Харків. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2019. 331 с.
2. Держстат України, 2020–2024. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/01/Arch_zor_zb.htm
3. Акіліна О.В., Ільїч Л.М. Економіка праці та соціально-трудові відносини: Навчальний посібник 2-ге вид., допов. і перероб. / О.В. Акіліна, Л.М. Ільїч, К. Алерта, 2012. 820 с.
4. Качан С.П., Шушпанов Д.Г. Управління трудовими ресурсами: Навч. посібник. Київ : Видавничий Дім “Юридична книга”, 2005. 358 с.